

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDIC SATIRIC
HUMORÍSTIC, IL·L·STRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

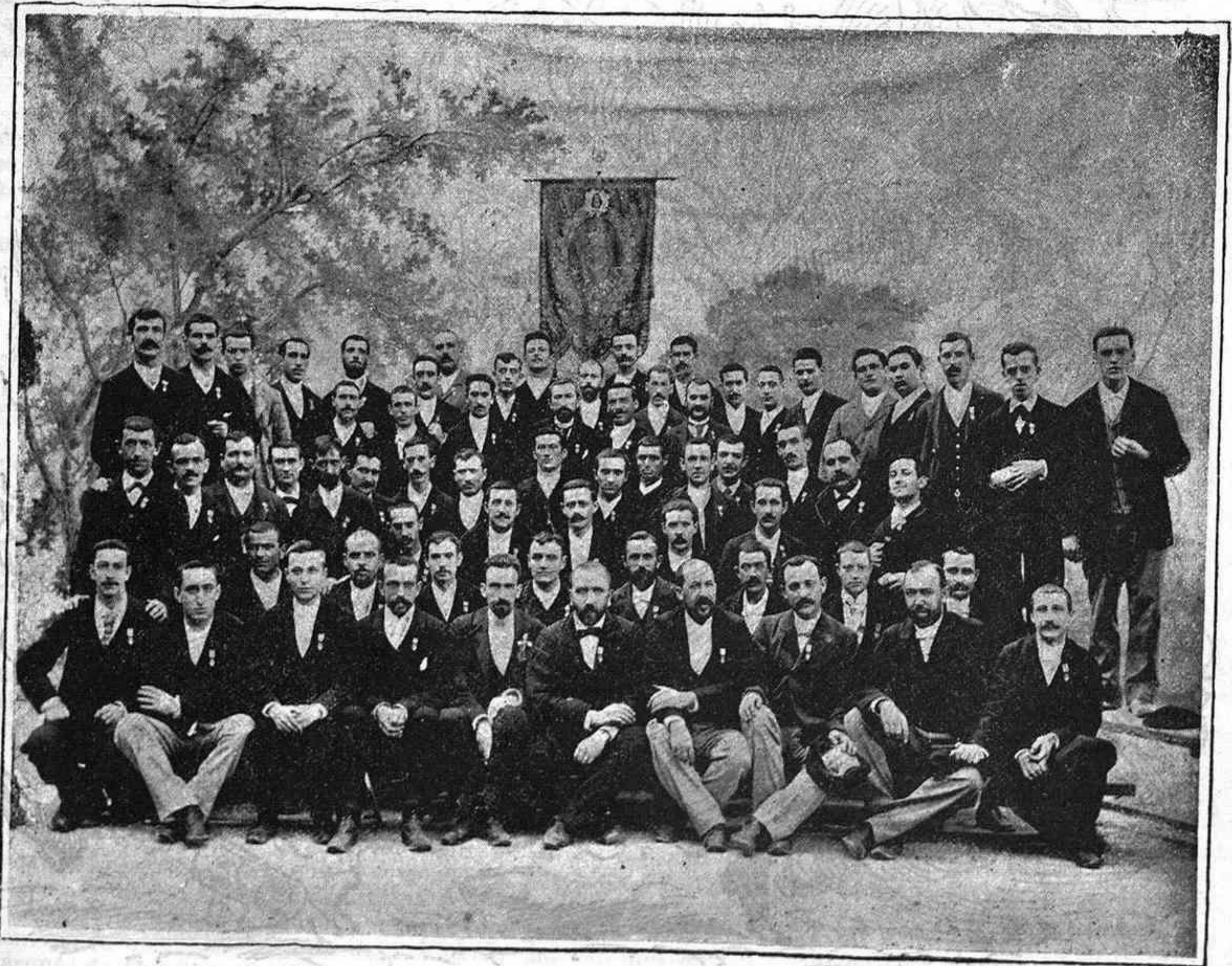
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 8 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Estranger, 5.

LA NOTA DEL DIA

L' Orfeo Pamplonés.

CRÓNICA

Encare espurneja la polèmica Verdagner. Nosaltres creyam que després de lo manifestat per tants y tants periòdichs y després de lo escrit pel mateix interessat ab frasses sortidas del fons del seu cor, l'insigne poeta catalá quedaria al fi tranquil, conforme ell deu desitjar mes que ningú.

Pero no succeheix aixís per desgracia.

Ahir la seva personalitat era perseguida ab mes ó menos cautela; avuy es discutida sense cap consideració.

¿Y qui la discuteix? ¿Acás las entitats ó 'ls individus á qui Mossén Cinto aludia directament en la sabrosa serie de sos artícles donats á la estampa baix lo titol de *Un sacerdot calumniat*? De cap manera. Lo Marques de Comillas calla com un mort sepultat sota una pirámide de milions: calla 'l bisbe de Vich, no sé si perque 'ls obsequis que tributa al Nunci, no li deixan temps pera confirmar ó desvaneixer las suspicacias del autor de l'*Atlántida*: lo canonge Collell, de ordinari tan impetuós, no diu una paraula, y aquell parent de Mossén Cinto, l'advocat Verdagner y Callis, tatxat ab la negra culpa de ingràtut, no diu tampoch aquesta boca es méva.

Que 's mantinguin reservats los jesuitas se comprén, tota vegada que no dihent res segueixen las prescripcions de la socorreguda mónita, que 'ls converteix en una companyia de *mátalas callando*.... ¿Pero 'ls altres?... ¿Cóm es que callan?

—Es que no callan—dirá algú. Enrahonan sense donar la cara, havent adoptat lo sistema comodíssim de parlar per boca de *ganso*.

Y 'ls *gansos* son aquí alguns periòdichs benvolguts de la Companyia de Jesús y de la Companyia Trasatlántica; alguns periòdichs, com *El Noticiero* y *La Dinastia*, que no sé si preferiran las benediccions de la primera ó 'ls anuncis de la segona; pero qu' en rigor no 's mereixen ni l' una cosa ni l' altra, perque al tractar aquest assumpto, fan molt mala lletra.

La seva tassis se reduheix á afirmar que l'insigne poeta lo virtuosíssim sacerdot, l'home que no ha tingut prou abnegació pera prestarse á ser víctima de una persecució insidiosa y denigrant, es un infelis desequilibrat, que té la rahó perturbada.

Los que l'apoyém som poch menos que uns malvats. Ells representan la premsa seria; nosaltres la ridícula, quan no la impia, amiga de la sagrada y del escándol.

LA CALOR ACTUAL

Combustió espontánea del género humá.

Y per aquest costat se descantellan ab una *serietat* qu' ells mateixos son capassos de creure lo que dihen.

El *Noticiero*, volent reforçar las sevas opinións ab lo dicamen de un facultatiu, apela al Doctor Manaut Taberner, que fins ara ha vingut cultivant la especialitat de las afeccions gènito-urinarias, y que de repent ha volgut sentar plassa de frenópata, expedit contra Mossén Cinto una patent de boig en tota regla. ¡Bonich estreno!

Lo Doctor Manaut no ha vist al pacient, no ha tingut ocasió d' examinarlo, ni necessita ferho: per declarar boig al autor de l' *Atlántida* y *Canigó*, li basta l' escrit que á petites dosis vá publicar aquest en las columnas de *La Publicidad*. En aquells articles, modelo de claretat, la correcció, de bon sentit de sentiment humá, hi troba 'l Doctor Manaut inconexions, incongruencies, contradiccions, relliscadas y caygudas.... Jo no bllassono de frenópata (Déu me 'n guard'); pero seguint lo mateix sistema 'm sembla que poch m' hauria de costar descubrir en lo llarch é indigest alegat del Doctor Manaut precisament lo qu' ell ha cregut veure en los articles de Mossen Cinto.

En tal escrit si que n' hi ha de incongruencies é inconexions, de contradiccions y hasta de tonteries.

De manera que si Mossen Cinto estigués de humor, podria sense gran esforç, tornarli la pilota, declarant qu' en la máquina cerebral del Doctor Manaut hi falta quan menos lo tornillo de la discreció, y 'l contrapés del aplom científich.

Y aixís com vulgarment se diu que *de poeta y de loco todos tenemos un poco*, podria dirse que de lo que tots també ne tenim una mica es de boig y de metje.

Ab motiu del procés de 'n Willié varem dir lo que devíam respecte de la pedantesca infalibilitat de aquells que á tant la consulta, declaran boig ó sabí á un home, segons lo que convingui.

Y no volém tornar avuy sobre l mateix tema, rellevantnos de ferho la reconeguda insignificancia científica del ausiliar del *Noticiero Universal*.

Pera 'ls atachs dirigits á Mossen Cinto se pren peu també de las extremañas propensions místicas del sacerdot que adopta de bona fé las prescripcions evangélicas, practicantlas al peu de la lletra.

Baix aquest punt de vista podém diferir de las ideas de Mossen Cinto, tot admirant al sacerdot per la sinceritat ab que las professa.

Ja ho sabém que pels católichs de conveniencia ha de constituhir una monstruosa xifladura encarrarse ab un home tan opulent com lo marqués de Comillas y recordarli qu' es mes difícil que passi un rich per las portas del cel, que no un camell pel forat de una agulla de cusir. Ja ho sabém que será sempre tatxat de impertinencia lo fet de aconsellar á un milionari que reparteixi entre 'ls pobres lo supérfluo contentantse sols ab lo necessari.

Tots los que atacan á Mossen Cinto, trobantse en lo seu lloch, haurian observat una conducta mes positiva. De exercir lo cárrech de almoyners induptablement haurian practicat aquella egoista máxima: «La caritat ben entesa comensa per un mateix», y de bona manera 'ls lluhiria 'l pel.

Dihen que alguns pillastres abusavan terriblement de la candorosa bondat del almoynier del marqués de Comillas, fingint necessitats que no tenian y xuclantli cantitats de alguna importancia.... Pero si 'l marqués de Comillas gira la vista

AYAS MUNICIPALS

Aquesta es la seva feyna: fer badalls monumentals, dormir... y cobrar ab santa calma vinticinch duros mensuals.

á son entorn y sab distingir, no dupto que 's trobará rodejat d' explotadors, que viuen á las sevas costellas, fent veure que secundan sas campanyas morals y religiosas. Desde 'l pare de

PLATJAS DE MODA

No es sols à Biarritz y à Niza
hont se passa bé l' istiu:
també 's passa bé à can Tunis
al Morrot y al cap del riu.

família que 's dedica à expensas de D. Claudi à la redempció de murrangas, fins al assalariat periodista que 'ab l' afany de combatre y anular à la premsa que viu del favor del públich contribueix à las ruinosas empreses periodísticas del senyor Marqués, figúrinse si n' hi ha de gent que abusan del seu candor y del seu zel religiós exagerat.

Y ja no parlo de la Companyia Trasatlántica farsida de empleats inútils patrocinats pels Jesuítas que absorbeixen totas las ganancias que s' haurian de repartir entre 'ls accionistas.... ¿No son aquests empleats y 'ls que 'ls colocan uns verda-ders explotadors de la fortuna de D. Claudi, y dels interessos dels tenedors d' accions de aquella Com-panyia?

¿Y per ventura hi ha ningú que s' atreveixi à dir del Sr. Marqués lo que per motius semblants s' ha dit del seu ex-almoyner? ¿Hi ha ningú que 'l tatxi de desequilibrat?

Resta encare un últim cárrech. Se suposa que 'l Reverent Verdaguer, en sas exaltacions místicas, se proposa expelir lo dimoni del cos dels qu' ell creu que 'l posseheixen. Ignoro lo que puga haverhi de veritat en semblant assumpto; pero en tot cas sempre resultaria que Mossen Cinto no faria mes que lo que fan altres mossens, segurament ab menos bona fé qu' ell. ¿Serà convenient qu' en assumpto de tal naturalesa s' haja de tolerar la comedia y no 's puga admetre la sinceritat?

Aixó 'm recorda un dels passatjes de la novela *Lourdes* de 'n Zola. Los devots mes exaltats y creyents s' empenyan en sumergir dintre de la miraculosa piscina à un cadáver ja fret, creguts de que al contacte del aygua recobrarà la vida. Lo bisbe, los alts dignataris de la iglesia, tots los que portan lo pòndol dels miracles s' horripilan y censuran durament als que, arrastrats per la fé cega y per l' entusiasme, intentan realisar lo prodigi de tornar la vida à un mort. Aixó, realment, es desacreditar, à forsa d' exagerarla, la superstició, que

derrama sobre Lourdes un doll de riquesas materials.

Y aquests son los sabis: los que saben aprofitarlas.

Los boigs, los xiflats son los creyents de bona fé que per res las tenen en compte.

..

Si Mossen Cinto creu en los malefics del dimoni, y alenta la necessitat de contrarrestarlos, ja 'l planyo. No se li gira poca feyna, sobre tot si repara en lo diable d' or de la cobdicia y de la hipocressia, que fa las sevas travessuras entre la gent que vol passar per virtuosa y per devota.

Millor será que 'l deixi campar, convensut de que fassa lo que fassa, no n' ha de treure res. Lo diable d' or diu ab Quevedo:

«Poderoso caballero
es D. Dinero.»

Y 's riu dels exorcismes, y 's mofa dels pobres émuls de Sant Francesch.

Millor será que Mossen Cinto despenji la lira y canti. Cantant com ell sab ferho, trobarà consol à las sévas penas, y al mateix temps que admirará als séus devots, confondrà als séus adversaris.

Poden haverli retirat las llicencias de dir la missa; pero no podrán retirarli may la facultat creadora que tan bellas obras li ha inspirat. Cantí y pensi que un capellá menos no vé de aquí, y qu' en cambi un poeta de la séva talla 'l necessitan la gloria de Déu y de la Patria.

P. DEL O.

UNA MODISTETA DEL CARRER DE LA PORTAFERRISSA

À N' EN JAPET DE L' ORGA.

Escoltim, senyor Japet: vosté será una persona molt guapeta y molt remona y encare més, molt finet: perque vaja, senyoret, ¡queixars de nostras cansons!.... ¿Voldría potser bombons?.... no plori, no val la pena; ¿val dir que l' Orga que mena no es un' orga de rahons?

¿Vení à esbruncarnos? ¡ja es pron!
¿que 's creu que unas servidoras som ninetas balladoras de la vila del Masnou? Per cert que casi mitj nou m' han dit qu' una va posarlo; mes si jo tinch d' agafarlo li cantaré una complanta,

MESOS ILUSTRATS

SETEMBRE

— ¡Cóm m' han arreglat la vinya!
Pardals... cunills ... ¡Ay Señor!

¿Qué 'n trech, qué 'n trech de tenirhi
aquest tros.... d' espantador.

qu' ha de valguer per quaranta
per lo qu' ha de marejarlo.

Si cantém es porque si,
y qui no 'n vulgui que ho deixi,
y créguim, Japet, no 's queixi;
le 'n faríam penedí.
La cansó del «Ay de mi»
mes d' un cop ha de tragá;
y si no li satisfá
deixis de planys y caborias;
presenti las dimissorias
y.... ¡lluny, ben lluny, á nanná!

EMILIA CANTALLANO.

PER HUMANITAT

«Ahir, en la Ronda de Sant Antoni, un carro
atropellá á un pobre nen de sis anys, que atra-
vessava solet lo carrer. Una de las rodas del ve-
hicul va aplastarli 'l cap de tal manera, que la
criatura expirá avants d' arribar á la casa de so-
corro.

»Lo carreter, que segons sembla no pogué evi-
tar la desgracia, va ser detingut y quedá á la dis-
posició del jutjat.»

Detall mes, detall menos, paraula avant, parau-
la enrera, aquesta es la gacetilla que ab pavorosa
regularitat acostuma á surtir cada senmana en los
nostres diaris.

Una criatura aplastada, una desgracia de la qual
ningú 'n té la culpa, un carreter entregat al jut-
jat....

¿Y després?

Res mes. La gacetilla que dona compte del fet
es l' epilech del drama.

Al cap de quatre días ningú se 'n recorda. Nin-
gú... fora 'ls pares del pobre nen, que se 'n deurán
recordar tota la vida.

¿Y la causa? ¿'l jutje? ¿las providencias ordena-
das per la lley? ¿las conseqüencias que del procés
incoat poden originarse?

La premsa no se
'n ocupa; l' opinió
arronsa indiferent-
ment las espatllas
y 'l lector assídu-
de la crónica local,
quan l' ocasió torna
á presentarse, pen-
sa segurament que
si tots los car eteis
y cotxeros que que-
dan á la disposició
del jutjat sufrissin
cástich, las presóns
ja haurian hagut d'
engrandirse.

No es que jo ho
sápiga; pero 'ls trá-
mits que l' assump-
to deu seguir ja me
'ls figuro. L' autori-
tat judicial ompla
uns quants fulls de
paper sellat; se pre-
nen varias declara-
cions; se treu la
conseqüencia de
que 'l fet va ser ab-
solutament fatal é
irremediable.... y 'l

carreter es posat en llibertat á fi de que torni á
guiar lo carro y aplasti involuntariament y ab
tota ignoscencia lo cap d' un' altra criatura.

¡Es tan cómodo y senzill enterrar los morts y
donar la culpa de la desgracia á la negligencia dels
pares, á la distracció del qui acompanyava á la
víctima, á l' atrevida temeritat de la criatura que
volgué atravesar lo carrer!

¡Es tan maravellosament prácticich fer responsa-
ble al mort de las faltas del viu!

—Pero—dirá algú—¿y si realment lo mort es qui
té la culpa de tot? ¿Si 'l pobre carreter, si l' infelis
cotxero no va poguer fer res pera evitar la catás-
trofe? ¿Si 'l nen, á pesar de la vigilancia del con-
ductor del vehicul, va ficarse imprudentment sota
las rodas? ¿També s' ha de culpar al carreter ó al
cotxero en aquest cas?

Naturalment que no; com lo daguer no es res-
ponsable del mal que 'ns fem ab lo ganivet qu' ell
ens ha venut, ni 'l carboner ho es de las cremadas
que 'ns causa lo carbó qu' ell ens porta.

Pero 'ls cassos d' ignoscencia absoluta dels ca-
rreters y cotxeros son tan poch, que—vaig á dis-
rho ab totas las lletras—las desgracias causada,
pels vehículs, casi sempre provenen de la dessidia
de la falta de cuydado dels seus conductors.

Tothom ho pot haver vist. En aquest ram de la
seguretat personal, l' únich códich vigent á Bar-
celona es lo de l' anarquia.

Los carros tranzitan pels carrers mes concorreguts
sense que 'l conductor acompanyi l' animal.

Los cotxes van á escape pels llochs mes perillo-
sos, guiats ab freqüencia per individus que enca-
ra poden calificarse de criaturas.

Las direccions marcadas per l' autoritat no s'
observan.

Quan hi ha un carruatje aturat los altres per pas-
sar pujan per sobre l' acera.

Per estalviarse 'l fer una volta, los cotxeros fan
reular los seus animals espays inverossímils.

En las vias estretas, no hi ha un sol carruatje
que vaji al pas.

En las vias amplas, la gent que va á peu ha de

BANYS... AL NATURAL

Res d' estúpits compliments
ni abrumadora etiqueta:
traje senzill, ayres sans
y aygua abundant, fresca y neta.

demanar permís als cotxeros pera atravessarlas.

Més breu: aquí en carrers y plassas, ramblas y passeigs, tothom fa lo que li dona la gana.

¿Cóm, ab semblant desordre, no ha d' haverhi desgracias diariament?

¿Cóm no han de caure las criaturas sota las rodas dels carros si las personas grans ens en escapem ab molta dificultat?

Convindria que las autoritats, que mantenen un exercit de municipals, vigilants, celadors y demés parassits de l hisenda pública, donguessin á aquest assumpto la importancia que té.

«Lo carreter es innocent...» «Lo cotxero no hi té cap culpa...»

Tot aixó es bo per dir, y sobre tot, bo per escorre 'l bulto.

Mirin aquell carreter, que va deu passos detrás del carro, cargolant patriarcalment un cigarret.

Vejin aquell cotxero que guia 'l seu carruatje badant enrera y enrahonant ab un company que fa 'l mateix camí.

Observin aquell altre qu' en compte de cuydarse del animal, s' entreté fent senyas á una criada qu' espolsa una alfombreta en un segon pis:

Si ara aquests bons senyors atropellan á algú, encare que per part del atropellat hi haja lo que se 'n diu imprudencia, ¿son efectivament innocents? ¿No s' hauria evitat la desgracia á haver desempenyat ells lo séu cárrech del modo que 'ls pertoca?

Dimars d' aquesta senmana passava casi bé á escape per davant de *Novedats* lo carro d' una fàbrica. Ningú 'l guiava: lo caball havia d' arrossegar lo vehicul y endavinar al mateix temps lo camí. Lo carreter anava á dalt, ajegut sobre un pilot de pessas d' india, dormint tranquilament.

Suposém que en aquell instant una criatura mal vigilada, un nen que anés distret, una persona sorda atravessa 'l passeig y cau sota las rodas del carro... ¿Qué hauria dit la gacetilla?

«...Lo pobre carreter no pogué evitar la desgracia...»

Y seria veritat. L' home que dorm, no pot evitar res.

Qui podria evitarho seria l' autoritat, si aquí l' autoritat sapigués complir mitjanament ab lo séu deber.

A. MARCH.

FENT UN SONET

Lema: ¡La patria ans que tot!

¡Vaja... prou, pluma! ¡prou! ¡et deixo lliure!
 ¡descansa cervell meu! ¡para una mica!
 ¡y quin ensopiment!... ¡aixó 'm cap-fica!
 ¡no trobo consonants! ¡parém d' escriure!
 ¡Dimoni de sonet!... ¡quasi fa riure!
 ¡l' idea se m' en va!... ¡se m' embolica
 ¡uy! ¡quín dolor! ¡carat! ¡me mortifica!
 ¡quina caló que fa!... ¡no!... ¡aixó no es viure!...
 ¡Res... res... no 'ns hi pensém y pleguém velas!
 lo paper... ¡al calaix! pluma... ¡desada!
 ¡aixó dona treball y pocas pelas!
 ¡Ja sento aquella olor que á mí m' agrada!
 ¡bufém lo llum!... ¡aixís!... ¡la patria ho mana!...
 ¡es l' hora de sopá y... tinch molta gana!!

J. ALAMALIV.

L' ORFEÓN PAMPLONÉS

Aquest vespre arriba per la línia del Nort, y Barcelona 's disposa á rebre'l ab carinyós entusiasme.

L' *Orfeón Pamplonés* compost de honrats obrers de la capital navarra es una digna representació de aquell poble viril, germá del nostre, per son caràcter, per sas aspiracions y per sos gustos artístichs. Navarra ha donat á la patria un planter de músichs de cap de brot. Y 'l mateix *Orfeón Pamplonés* tingué la gloria de contar entre 'ls séus coristas al ilustre Gayarre.

Porta guanyadas memorables victorias en renyits concursos, y segons noticias se distingeix tant per l'excelencia de las sévas véus y per sa perfecta educació musical, com per la varietat del séu repertori.

Los coros de Clavé y altrás associacions corals de Barcelona y 'l Plá acudirán á rebre'l aquest vespre, sortint de l' estació á las vuit y recorrent en professó cívica, lo Saló de Sant Joan, carrers de la Princesa y Jaume I, Plassa de Sant Jaume, carrer de Fernando y Ramblas, fins al monument de Clavé, al péu del qual los pamplonesos depositarán una corona, cantant després lo *Guernikako-arbola*, y alguna altra pessa. De manera que son primer acte á Barcelona será rendir un tribut de admiració al immortal fundador de las societats corals de Catalunya.

Pendrán part en la recepció algunas bandes y tota la colonia navarra qu' espera als séus germans ab los brassos oberts.

Lo dissapte á la nit, concert al *Teatro Líric*; y 'l diumenge á la tarde concert popular en lo gran Saló del Palau de Bellas Arts. Al un y al altre, com als demés que donguin los pamplonesos durant la séva estancia á Barcelona, no duptém que hi assistirá una concurrencia extraordinaria.

Segons noticias l' Ajuntament se proposa festejar al *Orfeón pamplonés* ab una recepció en lo Saló de Cent. Al

ferho interpretarà ab fidelitat los sentiments dels barcelonins; desitjosos de que 'ls fills de Pamplona, que pagan tribut preferent al treball y á l' art, se 'n emportin un gratíssim recort de la capital de Catalunya, tan volguda y respectada en totas las regións del Nort de la Península.

J. R.

COM COMENSA...

¡Victoria! ¡Aleluya! ¡Eureka!... ¡Xim, xim, xim!
¡Música! ¡música!

La llengua catalana está de festa. Lo mónstruo del centralisme ha hagut de recular la grapa...—me sembla que la imatge es oportuna—convertint-se en fum l' amenassa que havia fet á la parla materna.

Ja deuen haverho llegit. Lo triunfo no pot ser mes complert. Lo delegat que va prohibir en lo *Circo Equestre* l' us del catalá, cessant; lo ministre de Governació, enviant excusas telegráficas als representants del país; lo governador, rebent ordres que deixan *incólumes* los nostres drets. L' idioma catalá es un idioma legal, cristiá, perfectament inofensiu, y pot ser usat interiorment y exteriorment, á gust y á capritxo de tots los leals habitants de las quatre provincias...

Tornémho á repetir, que d' ocasions com aquestas no se 'n presentan gayres de l' un cap del any al altre: ¡Victoria! ¡Aleluya! ¡Eureka!... ¡Música!
¿Ja 'ns hem entusiasmats prou?

Donchs, desém lo bombo y 'ls platerets, y ara parlém de serio.

¿Vostés están positivament satisfets de la solució que 'l conflicte ha tingut?

—Naturalment que sí. L' éxit ha sigut complert. Un representant del governador ens priva de parlar en catalá; nosaltres reclamém y vé 'l govern y diu: Vostés poden enrahonar en catalá sempre que 'ls passi per la barretina. ¿Li sembla poch aixó?

—Explicat aixís, me sembla molt bé; no obstant, ¿no ha dit res mes lo ministre?

—No: únicament ha dit que... Miri, aquí duch escritas las sevas mateixas paraulas: *Pueden hablar en catalán siempre que lo tengan por conveniente; pero...*

¡Ah! ¿Hi ha un *pero*? ¡Malo!... Veyám en qué consisteix.

—...*Peró con la obligación de avisarlo con la antelación debida. Res mes que aixó.*

—¿Diu que res mes? ¿Encare li sembla poch aquest *pero*?

Que m perdonin los catalanistas d' ofici—que en aquesta qüestió han desempenyat un paper que no 'ls envejo lo mes mínim—pero la victoria que acaba de conseguir la llengua catalana se 'm figura massa *pirronescu*: ab un' altra victoria parecuda, 'ns quedém *sense llengua*.

Podém parlar catalá sempre que volguém; *pero* ab la condició d' avisarho previament á l' autoritat...

¿Qu' es aixó? ¿Un triunfo ó una derrota?

Per mí es lo segon.

Fins ara eram cataláns y podíam parlar en catalá en totas las reunions públicas que celebravam.

Vé un conflicte, tením quatre paraulas... y la qüestió 's resolt de manera que d' aquí endavant quan volguém enrahonar públicament en la nostra llengua, haurém d' anar á avisarho á la plasa de Palacio.

Ja sé que 'm dirán:—Lo govern no podía arreglar la cosa de cap mes manera.

Peró jo 'ls contestaré:—Si, senyors; podia haver

resolt que aquí no 's pot ser delegat del governador sense entendre 'l catalá. ¡Vejin si es senzill!

Lo primer pas está donat.

Desde ara *ha quedat establert*—y aixó es lo grave—que avants d' enrahonar en la nostra llengua hem d' anar á donarne part.

Demá 'ns dirán que avants de parlar en catalá hem de *demanar permís*.

Y aixís successivament...

Potser m' equivoco; pero 'm sembla que s' ha inaugurat la guerra contra l' idioma de Catalunya.

Per ara ja hem de *donar avís*...

Aixís es *com comensa*.

¿Cóm acabarà?

MATÍAS BONAFÉ.

NO HO FASSIS CORRE

Al amic Antón Viladot

¿Versos vols? Versos faré

ja que fa tantas senmanas

que per favor me ho demanas.

Peró digas. ¿Qué 't diré?

¿Que son molts los taberners

que 'l ví solen batejá?

¿Que posant guix á n' al pa

s' enriqueixen molts forners?

¿Que las ostras son tan bonas?

¿Que tením un mal govern?

¿Que 'l casori es un infern

y m' agradan molt las donas

per més que son bastant falsas

y van tan enfarinadas?

¿Que son moltas las casadas

que 'ls agrada dú las calsas?

¿Que 'l tabaco del estanch

no 'l resisteix cap mortal?

¿Que quan plou, pe 'l nostre mal

los carrers son plens de fanch?

¿Que 'ls cotxes van escapats

fent mal á ne 'ls transeunts

deixantnos quan no difunts

per sempre més esguerrats?

Tot aixó be ho sabs tu prou;

y si ho sabs ¿qué vols que 't digui

si per mes versos qu' escrigui

no 't diré may res de nou?

¡Ah!... ja sé una novedat;

y si 'm promets ser formal

perque no 'm resulti mal

te la diré d' amagat.

Mira que si ella ho sab...

Te diré la vritat nua.

¿Sabs la sogra? Continua...

¡tirantme los plats pel cap!...

LLUIS SALVADOR.

LIRICH

A mitjans de la senmana passada va despedirse la Capella nacional Russa, que tan bons recorts ha deixat á Barcelona. Los originalíssims cantants, una vegada haurán complert sos compromisos ab algunas ciutats del Nort d' Espanya, tornarán á visitarnos, tota vegada que se 'n han endut la convicció de que aquí 'ls hem entés perfectament. Y ells á nosaltres.

LAS ABELLAS

(Dibuix de TOMÁS SALA.)

Ara xuclan afanyosas
lo dols perfúm de las flors;

demà xuclarán l' essencia
que l' amor troba en los cors.

Que ho diguin sino las cansons catalanas ab que han aumentat lo seu repertori, y que interpretan ab una puresa y una perfecció, com may las haviam sentidas.

Aixó vol dir que musicalment s'ha efectuat l'aliança russo-catalana.

TIVOLI

Continuan ab l'èxit de sempre las representacions de l'òpera *La Dolores*.

Per ahir estava anunciat lo debut del nou tenor A. Feliu (Angel de Constantí) de qui feyan extraordinaris elogis los que tingueren ocasió de sentirlo en los ensaigs.

La senmana próxima donarém la nostra leal opinió sobre aquest nou artista.

NOVEDATS

Las representacions de la *Carmen* s'han vist sumament concorregudas. La companyia Tomba ha interpretat l'obra de Bizet ab molta discreció, sent aplaudidas las pessas principals de la partitura.

Ara, respecte á la *mise en scene* resultá una mica massa capritxosa. Los italians son aixís: fins quan volen fer un *gazpacho* hi barrejan macarrons ab formatje. Qüestió de gustos.

Per demá dissapte está anunciat l'estreno de l'opereta en tres actes *Los granaderos*, original del mestre Valente.

Ja veurém si aquests granaders resultan tan valents com lo seu mestre.

CATALUNYA

Diumenje varen despedirse del públich las companyias valenciana y de ball italiá, que durant una curta temporada han entretingut agradablement als aficionats als dos géneros.

Lo teatro ha quedat momentáneament en vaga, mentres l'empresa efectúa 'ls preparatius necessaris pera la inauguració de la temporada cómica-lírica de 1895-96.

Un'altra tanda de sarsuelas curtas... ¡y endavant las hatxas!

JARDI ESANYOL

La hija del barba continúa sent lo ganxo de las funcions que 's donan en aquest teatro.

No ha tingut tanta fortuna l'obra nova titulada: *Una aventura en Siám*, y que resultá ser un enciam molt mal amanit.

GRAN-VIA

A benefici de la aplaudida tiple Concepció Cubas s'estrená dimars una opereta en un acte, deguda á tres autors y titulada: *Nan-Kon-Kin*. La lletra es del Sr. Zaldivar, actor de la companyia y la música dels mestres Singler y Taerner.

En conjunt, la producció resulta entretinguda y va ser de gust del públich.

CIRCO EQUESTRE

Dimecres se despediren del públich Mlle. Roux y Monsieur Grossi que ab sos ben presentats exercicis de hipnotisme han cridat poderosament l'atenció del públich.

La novetat del Circo son los vuit artistes titulats *Los montañeses*, que donan agradables concerts de ocarina, fentse aplaudir per la rara perfecció ab que la tocan. Y no 's pensin que 'ls tals montanyesos procedeixin de las montanyas del Tirol ó de Calabria... No senyors; son fills de Mallorca, y demostran que 'ls espanyols servim per tot: fins per tocar l'ocarina.

N. N. N.

CARTA OBERTA

Senyor D. Manel Girona:
vosté qu' es bona persona
(segons m' han assegurat);
vosté que també es artista
y sab que la vida es trista
si un es artista aixelat;

passi els ulls per eixas ratllas,
no cregui que siguin guat-
(llas

lo que jo li explicaré:
tot vé d' un grapat de duros
que 'ns fan passar mil apu-
(ros
perque no 'ls tinch ni 'ls
(tindré.

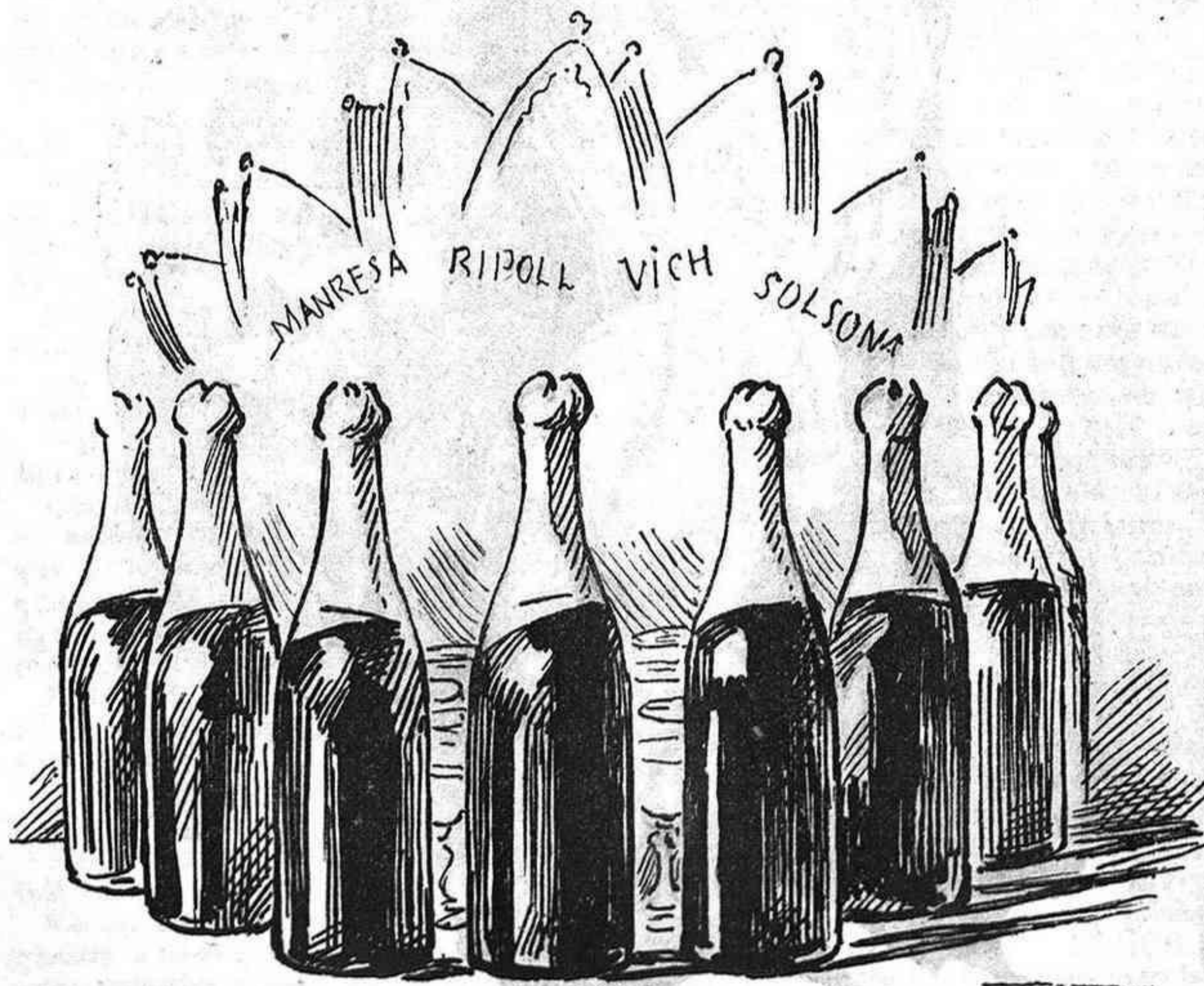
Jo ¿sab? encara soch jove,
en mon cor encara cova
del amor el sant caliu
y m' ha xiflat una nena
aixelabrada morena
d' ull penetrant, negre, viu.
Jo l' estimo ab bogeria,
ella ab mí s' hi casaría
pero 'l seu papá no ho vol:
ella, té un dot respectable,
y á mí no 'm troba acceptable
el gueto qu' es un mussol.
El pare de la minyona
es una galán persona
carregada de diners,
pro de senyó non 'es gayre;
vegi, va ser tocinayre
del carrer de Cotoners!
Un dia, tot fentne broma,
me va dir: Bah; désat home
si ni tens rals, ni talent...
Si tinguessis nom.. encare..
—¿Si ma gloria fos ben cla-
me la davan? (ra

—Al moment.
—De llavors que trasco y
(brego,

no reposo, no sossego,
en vetlla passo las nits,
y lleigeixo, y tradubeixo
y no menjo, y m' enflaquei
(xo,
pro sempre ab la ploma als
(dits.

Ella, espera confiada
com á bona enamorada
y m' anima á continuá:
mes son pare quan me troba

FESTAS MITRADAS

A Ripoll com á Solsona,
á Vich igual que á Ripoll,
aquests son los personatjes
que diu que han fet més soroll.

me diu rihent:—Un' obra nova,
que 'l plasso s' acaba ja!—
Cregui que 'n faig cada dia
d' obras, ab ellas podria
fins posá un puéstó als encants.
Tinch dramas, poemas, comedias
saynetes, y fins tragedias
d' arguments horripilants.
Pro per més que corro y probo
en lloch un editor trobo,
tòthom m' envia á passeig,
y el meu sogre se 'n deu riure
y ¡ay! á mí no 'm deixa viure
tant trasbals y tant mareig.
Junt ab altras ximplerías
tinch un farsell de poesias
que 's pudreixen en l' oblit
què si jo las publicava....
estich cert que m' enfilava
fins als núvols desseguit.
Allavors ¡quina alegria!
el meu nom s' estiraria
desde Gracia fins al Clot;
llavors llubiria ma estrella,
y 'm podria casa ab ella
que bé val la gloria un dot.
Mes per un grapat de duros
no puch sortí dels apuros
y aixó 'm té desesperat;
si no 'm caso ab la morena
m' hauré de mori de pena....
y es trist morir tan aviat!
Sols per aixó, ans de morir-me
m' he decidit atrevirme
á mortificá á vosté,
segú de que al sapiguerho
exclamará ab molt salero:
Y á mí que me cuenta usté.

A. LLIMONER.

L' altre dia publicava 'l *Diluvi* una disquisició sobre 'l sistema egipci.

No es just—vé á dir—alabar á tots los morts, sino á aquells que s' ho mereixen. «Todo elogio que se tributa al demérito es un despojo perpetrado contra el merecimiento.» «Prodigando así inconsideradamente á todos el tesoro del elogio ¿qué reservamos para premiar la conducta de los que viven en la austeridad, sufren por las ideas y mueren por la patria?»

Aixís parla 'l *Diluvi* en téssis general.

Pero en téssis particular s' olvida de fer la següent pregunta:—¿Y qué reservém pels que al morir tenen la generositat de nombrarnos los seus hereus?

Com á exemple de la manera que té 'l *Diluvi* de practicar lo sistema de la seva invenció, no s' han de citar tant los grapats de llot que va llansar sobre 'l cadáver encare calent de un famós arcalde de Barcelona, com las paneras de flors que va abocar sobre 'l cos del mal aconsel at Sr. Gasull.

Imitant á Campoamor, podém dir:

«Pels egipcis del *Diluvi*
no hi ha vicis ni virtuts;
tot es segons lo color
del testament dels difunts.»

Y á pesar de aixó, seria sempre molt discutible lo dret que s' arrogan certs morts mes ó menos vius pera residenciar á aquells que deixan d' existir.

ARTISTAS DE PAS

LOS MONTANYESOS

Tocadors d' ocarina, estrepitosament aplaudits al *Circo Equestre*.

Una facultat tan delicada es impossible que pugan exercirla ab la deguda autoritat los hereus y successors de la famosa *D.ª Salvadora*.

Diumenje en lo Velódromo de la Bonanova va efectuarse 'l desafio entre 'l Sr. Agar montat en una bicicleta y 'l Sr. Cullaré que podia utilizar deu caballs en competencia ab lo seu adversari.

Prompte 's va veure que 'l caball d' acer venia als caballets de carn y ossos.

Per lo qual la competencia va quedar totalment exempta d' emocions, y no semblava sino que 'l públich hagués fet també un *record* á la seva manera.

Apostantselas á qui per badallar badaria mes la boca.

Continuan á Fransa 'ls disgustos ab motiu de las corridas de toros.

Mazzantini va ser expulsat de Bayona *manu auctoritate*, y 'l poble en massa va alborotarse.

Tal siguié la sarracina que s' armá, que hi hagué necessitat de treure las tropas al carrer, ab perill de qu' en lloch de una corrida de toros s' efectués una sangrenta corrida de *ciutoyens*.

¡Qui sab si 'ls que s' empenyan en contrariar los gustos de tot lo Mitj-día de Fransa s' han arribat á figurar que 'l toro es un animal doméstich y 'l taurófilo un animal salvatge!

En aquest cas en Mazzantini tindria rahó quan va afirmar que l' Africa comensa als Pirineus, pero de la cordillera enllá.

Los bomberos de Barcelona fa quatre mesos que no cobran.

Aixís ja no es tan extrany que tingan foradadas las mangueras.

Com que també están plens de forats los conductos dels quartos, res té d' extraordinari que 's diga com se diu que á la Casa gran, tot son escapes.

A títul de document històrich, reproduhim la

següent circular, que estampada en lletres de motllo 'ns ha facilitat un apreciable suscriptor:

«Sr. D. etc., etc.

»MUY SEÑOR MÍO: El día 1.º del año 1896 entro en mi edad octogenaria.

»Después de trabajar asiduamente durante 64 años seguidos y los últimos 25 empleando 14 horas diarias en servir a todo el mundo gratuitamente, recibiendo y contestando cartas de súplicas, demandas y consultas de todas clases, trabajo que ha ido creciendo, no bastando el día ni la noche para atenderlo; habiendo fallecido últimamente todos mis dependientes y servidores antiguos y venidome algunos achaques, ya no me es humanamente posible hacer lo que hasta ahora he podido practicar con mucho gusto y de carácter personalísimo en bien de mis semejantes, y mandándome los médicos el reposo más absoluto durante mucho tiempo para evitar el quebrantamiento de mi salud, me he visto obligado contra mis deseos, a cerrar mi despacho y a jubilarme para estas cosas, que ya era hora, a mi avanzada edad.

»Lo que pongo en su conocimiento a los efectos consiguientes, aprovechando la oportunidad.....

»Queda de V. atento S. S. Q. B. S. M.

MANUEL GIRONA.»

Creyém fer un favor a D. Manuel, propagant un document del qual aquests últims dies se n' ha parlat molt a Barcelona. Lo Sr. Girona se corta la coleta, en calitat de servidor gratis y desintere-

ssat de totas las personas que acudían en demanda dels seus serveys.

Com ell diu molt gráficamente: se veu obligat a jubilarse para estas cosas.

¿Y per las altras qué? ¿Qu' hem de fer ab las estanqueras? ¿Las hi hém de donar lo pèsam ó l' enhorabona?

Ab motiu del augment de sou de que acaba de ser objecte 'l director de la banda municipal, deya un ciudadá:

—¿Cóm no han de aumentarli 'l sou al Sr. Rodoreda, si cada día li creixen mes las dents!

Diu un telégrama de Solsona, insert en *El Noticiero*:

«La industria está muerta: el comercio apenas da señales de vida, y la agricultura inerte, pues los viñedos, una de las principales riquezas de esta comarca, están agotados.»

Ara ab lo bisbe es de creure que tot anirà bé.

A lo menos si 'ls solsonins s' han de morir de fam no 'ls faltará qui 'ls canti las absoltas.

Cassat al vol en lo *Teatro Lírico*, durant l'intermedi de un dels concerts de la Capella russa:

—A pesar de la gran caló que fá, l'escalfor que donan aquests russos consola molt, porque es filla del entusiasme artístich.

¿QU' HEM DE FER?

—Senyor Griera,
noble inspectó,

¿es possible que 'l seu nas soporti
aquest certámen de corrupció?

LA... ¿RETIRADA?

Encara que 'l treguin, diu que no li cou.

A la quienta l' home ja 'n deu tenir prou!

Los frares de la Trapa de Soligny (Fransa) s' han posat á fer una competencia desesperada á Lourdes.

Aixís com á Lourdes se tractan totes las malalties per medi de l' aygua, 'ls trapenses procuran curarlas per medi de un licor de la séva especial elaboració.

Si jo sigués devot y estigués malalt, no vacilaria un moment: deixaria l' aygua per las granotas y me 'n aniria de dret al licor dels frares de la Trapa. Y com jo, farán molts devots, sempre que la malaltia no 'ls fassa perdre 'l paladar.

Además lo tractament dels trapenses té una ventatja sobre l' aquátich.

Es menos aygualit y mes espiritual ó quan menos mes *espirituós*.

Los devots podrán entrar al convent sense res al cap y sortirne *ab mantellina*.

Y apart de aixó 'l sistema licorós está mes acomodat á las últimas teorías de la ciencia moderna. Sosté Darwin que l' home descendeix del mico, y 'ls frares de la Trapa s' han proposat demostrar palpablement que 'l devot torna á la mona.

Avants se parlava ab gran entussiasme de la veu pasmosa de la Patti. Pero la célebre cantant s' ha

anat tornant *jamona*, y avuy admira principalment al públich ab sos luxosos vestits.

Ultimament al teatro de Chicago representant *La Traviatta*, n' ha tret un que li costá la friolera de 5 milions de franchs. Un vestit adornat ab 3,700 pedras preciosas: ni una mes ni una menos.

Dels plahers del oido s' ha passat al enlluhernament de la vista.

Las notas de la Patti han cristalisat en los séus vestits.

L' oficial del govern civil Sr. Manzano 's va creure que feya una gran cosa prohibint l' us de la llengua catalana en lo *meeting* del Circo Equestre; pero ls séus superiors no n' hi han sentit grat ni gracias.

En virtut de la reclamació-protesta formulada pel Sr. Lo tau, diputat á Cortis per Vilafranca del Panadés, el tal Sr. Manzano ha sigut rellevat del séu càrrech

¡Bon profit y ara que hi torni!...

Adém adelantant los traballs pera la publicació del *Almanach de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA*, pera l' any 1896; y al efecte, tenim lo gust de invitar á tots los nostres amichs y coloboradors que vulgan afavorirnos, tenint temps pera efectuar l'

envio fins al dia últim del corrent mes de Septem-
bre.

Un amich meu que 'l divendres últim va fer lo viatge en lo mateix tren que portava el Nunci desde Moncada á Manresa vá referirme un incident extrany que s' anava repetint en totas las estacions del trànsit.

Cada vegada que 'l tren parava, entre la comitiva reunida en l' andén, hi havia sempre algú que al veure á Monsenyor Cretoni 's persignava.

Aquest fenómeno no pot atribuirse sino al fet de que 'l representant del sucesor del pobre pescador Sant Pere portava al coll una macissa cadena d' or que déu valer una porció de doblas de quatre.

Y está clar, tots los devots se 'n escruixian.

Ha produhit péssim efecte que al últim embarch de tropas destinadas á Cuba, que s' ha efectuat en lo port de Barcelona, no hi assistís cap comissió del Ajuntament, ni s' efectués lo reparto de cigarrros y diners que s' havia portat á efecte en los embarchs anteriors.

Algú que coneix molt bé com van las cosas de la Pubilla assegura que 'ls regidors no van á bordo per por de marejarse, y no reparteixen puros porque se 'ls han fumats tots.

A horas d' ara, á la Casa gran, no hi quedan més que burillas.

L' escriptor de Madrit, Sr. Dávila, apoyantse en documents històrichs que ha desenterrat no sé de ahont, nega que s' haja lliurat may la famosa

batalla de Villalar entre las tropas de Carlos I y 'ls comuners de Castella.

Ja veurán com anant desempolvant documents, al últim trobarán que no ha existit may en Padilla, y que 'l emperador Carlos I es un mito.

Després de tot, si avuy no sabém bèn bé pel clar lo que passa á Cuba ¿com diantre hém de averiguar lo que passava á Espanya, en lo primer ters del sigle XVI?

Visquém y veurém.

O més clar encare: visquém y deixarém de veure.

Un americano va perdre á la séva senyora, á la qual estimava ab tanta passió, que feya las protestas mes vehemets de que no tornaria á casarse.

Y no obstant, al mitj any just de l' enterro, s' unia ab una mulata.

Y per disculpar la séva debilitat, deya:

—A lo menos la difunta no podrá queixarse: he fet un casament de mitj-dol.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*Car-me-ta.*
- 2.ª TRENCA CLOSCAS.—*Los africanistas.*
- 3.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Elvira.*
- 4.ª ROMBO.—

M
P A P
P E R L A
M A R I A N A
P L A T A
A N A
A

A. López Robert, impresor, Asalto. 63.—Barcelona.

LO COLERA

—Ja hi aniria á Barcelona, pero, pobra gent ¡prou cólera tenen ab la vianda que 'ls venen als mercats!

LOPEZ-EDITOR, Rambla del Mitj, numero 20, Libreria Espanyola, Barcelona.—Correu - Apartat, número 2.

ANUNCIOS

TRATADO PRÁCTICO DE LA CRÍA
DEL
CONEJO DOMÉSTICO

Un tomo 8.º Ptas. 1

EL PORVENIR DE LOS SARGENTOS

por José Muñiz de Quevedo.—Precio 1 peseta.

LA ATLÁNTIDA CANIGÓ

PER

MOSSEN JACINTO VERDAQUER

Un tomo tela Ptas. 4.

Un tomo tela Ptas. 5.

Obras de Pedro A. de Alarcón

Novelas cortas.....	3 tomos Ptas. 12
El escándalo.....	1 » » 4
La Pródiga.....	1 » » 4
El final de Norma.....	1 » » 4
El hombre de tres picos.....	1 » » 3
Cosas que fueron.....	1 » » 4
La Alpujarra.....	1 » » 5
Viajes por España.....	1 » » 4
El niño de la bola.....	1 » » 4
Juicios literarios y artísticos.....	1 » » 4
El capitán veneno.....	1 » » 3
Poesías serias y humorísticas.....	1 » » 4
De Madrid á Nápoles.....	2 » » 8
Diario de un testigo de la guerra de Africa.....	2 » » 8
Ultimos escritos.....	1 » » 4

Obras de José M. de Pereda

Los hombres de pro.....	Ptas. 4
El buey suelto.....	» 4
Don Gonzalo González de la Gonzalera.....	» 4
De tal palo á tal astilla.....	» 4
Escenas montaÑesas.....	» 4
Tipos y paisajes.....	» 4
Esbozos y rasguños.....	» 4
Bocetos al temple.....	» 4
Sotileza.....	» 4
El sabor de la tierra.....	» 4
La puchera.....	» 4
La Montalvez.....	» 4
Pedro Sánchez.....	» 4
Nubes de Estío.....	» 4
Peñas arriba.....	» 4

¿Cóm se pesca un marit?

PER C. GUMÁ
ab dibuixos de M. MOLINÉ
Preu 2 ralets.

NARRACIONES LITERARIAS, por E. PÉREZ ESCRICH.	Ptas. 2'50
NAZARÍN, por B. PÉREZ GALDÓS.	» 3
CUENTOS DE BARBERÍA, por A. VALBUENA y E. HERNÁNDEZ.	» 2

BERENGUELA

por ALFONSO DE GALONNE

Un tomo 8.º Ptas. 2'50.

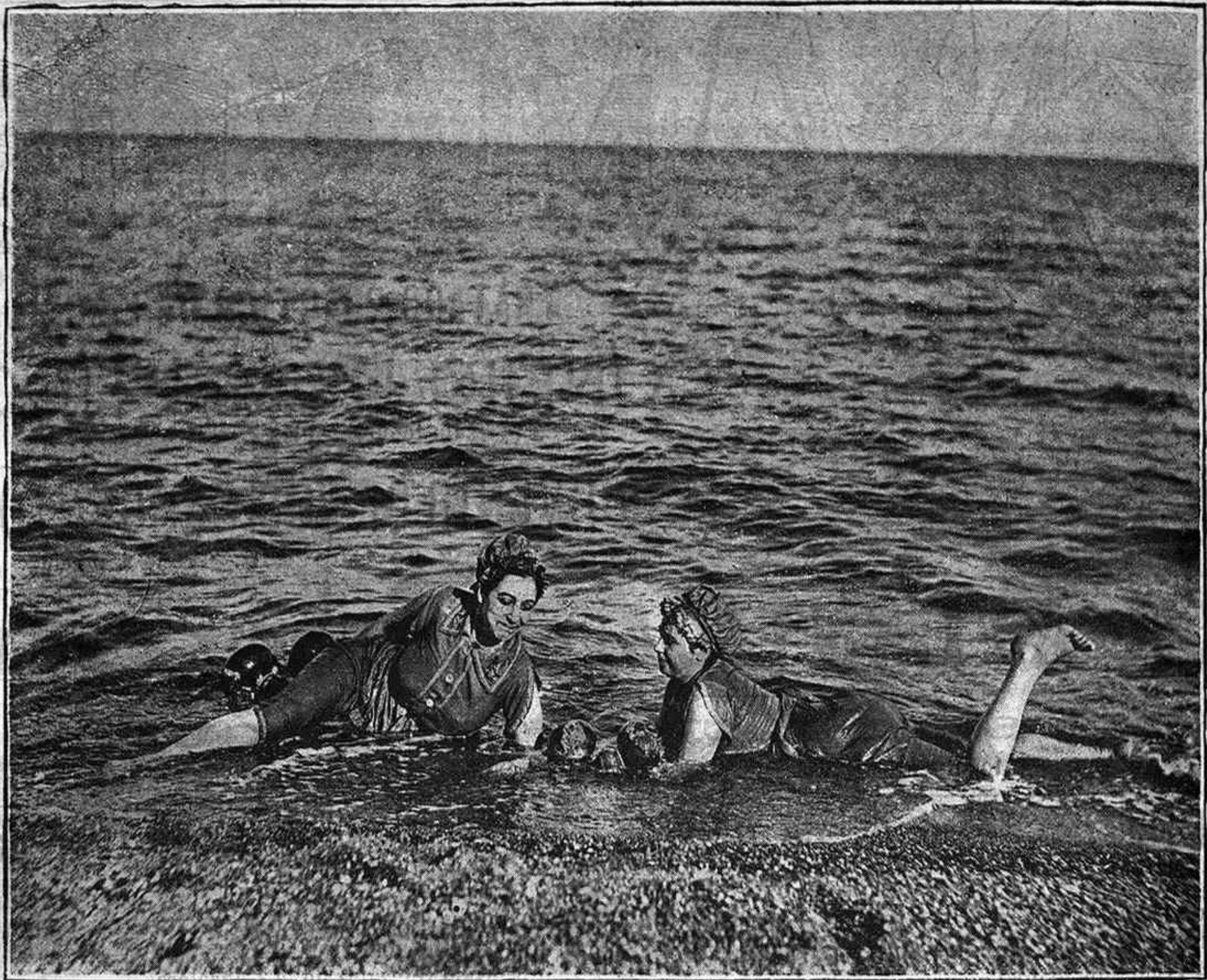
LA HOSTERÍA SANGRIENTA

por PAUL MAHALIN

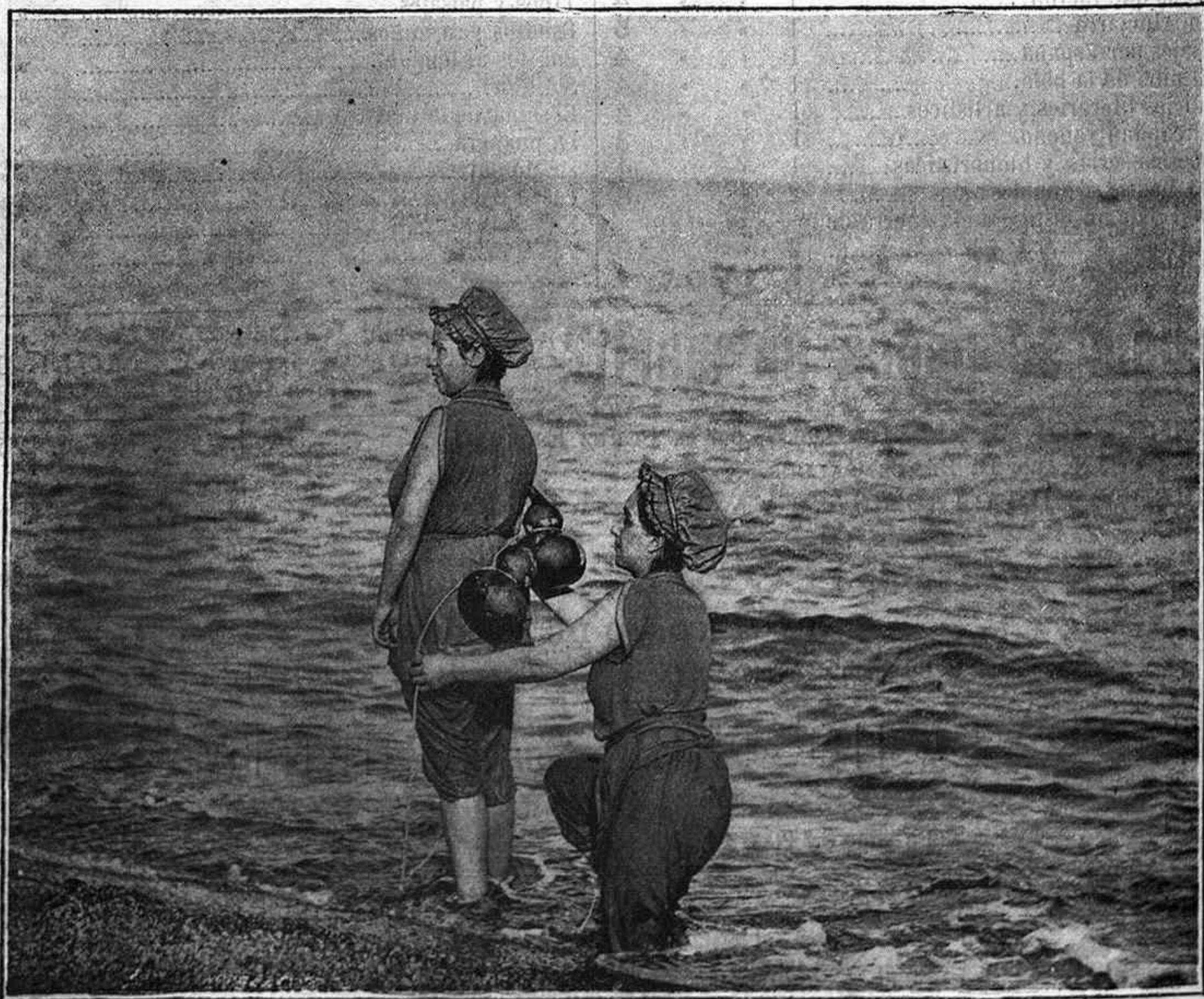
Un tomo 8.º Ptas. 2'50.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé, en sellos de franqueig al editor López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu; franca de port. No rasponém d' extravios, no remetent además 1 ral pel certifi- cat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebairas.

Lo llit mes fresch

Preparant la defensa

Instantáneas Rus, colaborador artístich de LA ESQUELLA.